

Interreg
Polska-Słowacja
Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego

GreenFilmTourism

Newsletter

nr #5 / 2022

Filmowe Dziedzictwo Kraju Żylińskiego i Spiszu

► ***Kraj Żyliński i jego potencjał filmowo-turystyczny***

► ***Spiskie motywy filmowe***

► ***Juraj Jakubisko i jego twórczość filmowa***

► ***Quiz filmowy***

W GŁÓWNYCH RÓLACH
KULÁŠ KOVÁČ
DIA BAGAČOVÁ

v hlavných úlohách
PAVEL NOVÝ ROBERT ŠURINA
JANA BŘEZINOVÁ ONDŘEJ PAVELKA

ST
VL

Postav don, zasad strom, poster, Jakubisko Film Europe, SE, CC BY-SA 4.0, Wikimedia Commons

Kraj Žyliński i jego potencjał filmowo-turystyczny

Zachwycające krajobrazy, zabytki historii, imponująca sieć tras rowerowych i biegowych, liczne uzdrowiska i parki wodne z wodą termalną oraz świetnie wyposażone ośrodki narciarskie i wysokiej jakości tradycyjna kuchnia to mocne atuty turystyczne regionu Żylińskiego. Znajduje się on na północnym zachodzie Słowacji, od strony zachodniej graniczy z Republiką Czeską, a od północy z Polską.

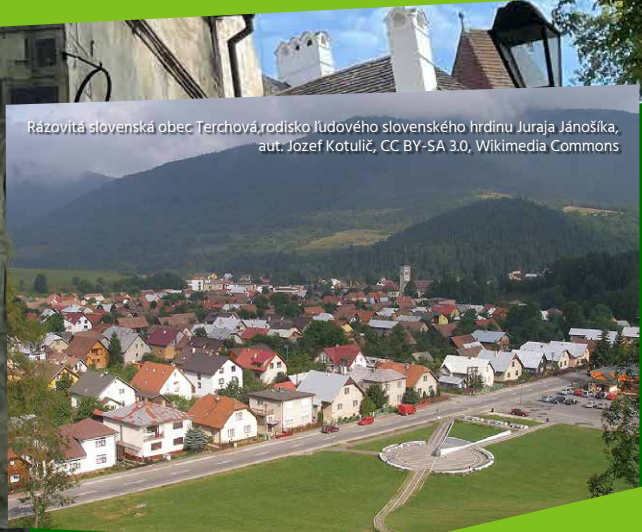
Największą atrakcją regionu jest Zamek Orawski. Jest on też scenografią wielu znanych filmów i bajek. Już w 1922 r. pomieszczenia zamkowe zostały wykorzystane w pierwszym znaczącym horrorze w historii kina – w filmie „Nosferatu – symfonia grozy” w reż. F. W. Murnau („Upír Nosferatu”). Zamek można zobaczyć także w klasyce słowackiego kina, w tym w filmach: „Adam Sangala” (1972) w reż. K. Spišák („Adam Šangala”) oraz bajki „Król Drozdobrody” (1984) w reż. M. Luther („Kráľ Drozdia brada”), „Król sokołów” (2000) w reż. V. Vorlíček („Sokoliar Tomáš”) i „Książę i kowal” (2014) w reż. M. Čengel-Solčanská („Láska na vlásku”). Natomiast zrekonstruowane ruiny średniowiecznego Zamku Strečno można podziwiać w filmie „Ostatni smok” (1996) w reż. R. Cohen („Dragonheart”). Autentyczność tego zamku jest wysoko ceniona przez filmowców z całego świata.

Okoliczne wiejskie tereny wielokrotnie zachwyciły filmowców. W filmie „Batory” (2008) w reż. J. Jakubisko („Bathory”) widzowie mogą dostrzec krajobrazy Kysuc i Liptowa oraz Muzeum Wsi Liptowskiej w Pribylinie. Natomiast Muzeum Wsi Kysuckiej w Vychylovce stało się tłem filmu „Latający mnich i tajemnica da Vinci” (2010) w reż. M. Čengel-Solčanská („Legenda o lietajúcom Cypriánovi”). Zdjęcia do filmu kręcono również w kościele Wszystkich Świętych w Ludrovej - Kúty na Liptowie, którego historia związana jest z Templariuszami. Muzeum w Vychylovce promuje rozwój regionalnej turystyki filmowej. W tym celu wydało „Przewodnik filmowy po skansenie”, w którym prezentuje kulisy powstawania takich filmów jak „Želary” (2003) w reż. O. Trojan („Želary”) oraz „Sen Jáška” (2006) w reż. E. Grečner („Jaškov sen”).

W Terchovej (region Mała Fatra) nakręcono dwuczęściowy film „Jánošík” (1962) w reż. P. Bielik. Natomiast skały Sulova spodobały się twórcom znanej bajki „O soli cenniejszej niż złoto” (1982) w reż. M. Holly („Sol' nad zlato”) oraz stały się tłem „Pani zima” (1985) w reż. J. Jakubisko („Perinbaba”).

Miasto Żylina i okolice można zobaczyć w kilku filmach. Najbardziej znany słowacki reżyser Juraj Jakubisko nakręcił tu, w pobliżu mostu Zlatné, film „Zbuduj dom, posadź drzewo” („Postav dom, zasad' strom” 1979). Ujęcia do filmu „Orbis Pictus” (1977) Martina Šulíka powstały na moście kolejowym w pobliżu miejscowości Strečna, a grupa ELÁN nagrała scenę do filmu „Rabaka” (1989) w hali sportowej we Vlčincach.

Spiskie motywy filmowe

Centrum Spiszu zajmuje Spiska Nowa Wieś. Znajduje się tutaj jeden z najdłuższych na Słowacji owalnych placów miejskich, który jest otoczony wieloma zabytkowymi budynkami i kamienicami. Nad placem dominuje gotycki kościół Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny z najwyższą wieżą kościelną i największą liczbą tarcz zegarowych na Słowacji. Rynek Spiski wykorzystali Richard Staviarsky i Víťo Staviarsky w filmie „Loli Paradička” (2019). Na targu, gdzie główny bohater sprzedaje słodycze, poznaje dziewczynę, w której się zakochuje. Motyw targu powtarza się w filmie kilkakrotnie.

Tomaszowski Widok jest jedną z najczęściej odwiedzanych atrakcji przyrodniczych w okolicy. Skała w Parku Narodowym Słowacki Raj co roku przyciąga wielu krajowych i zagranicznych turystów. Widoki na Tatry Wysokie, dolinę Białego Potoku czy przełom Hornadu zachwyciły też twórców filmowych. W kadrach amerykańskiej produkcji „Ostatni smok” (1996) w reż. R. Cohen („Dragonheart”), na tle zalesionych wzgórz, widać rycerza na skale próbującego rozpałcić ogień w towarzystwie smoka. Słowacki Raj i Tomaszowski Widok można podziwiać także w filmie „Eragon” (2006) w reż. S. Fangmeier oraz w filmie „Niepewne wiadomości o końcu świata” (1997) w reż. J. Jakubisko („Nejasná správa o konci sveta”).

Czy wiesz, że

W filmie „Niepewne wiadomości o końcu świata” (1997) w reż. J. Jakubisko punkt widokowy Tomaszowski Widok przedstawiony jest jako skała, wokół której płynie woda?

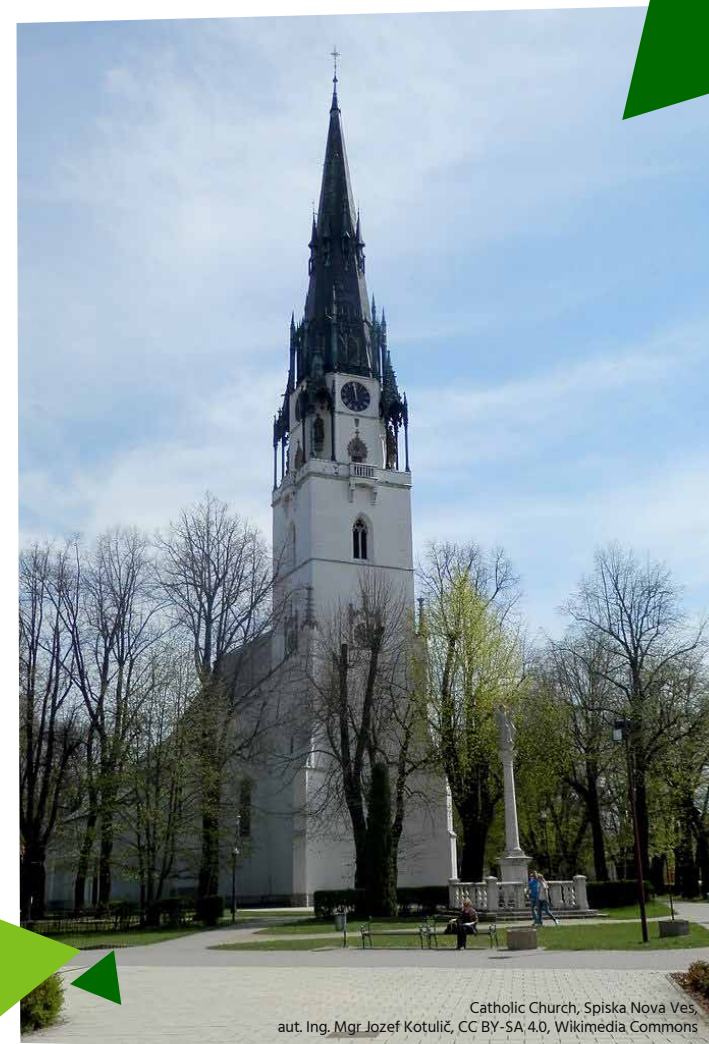
W rzeczywistości wysokość samej skały wynosi 40 metrów i znajduje się ona na szczycie góry Ludmanka.

Zamek Spiski jest nie tylko głównym zabytkiem Spiszu, ale też narodowym zabytkiem kultury i jednym z największych kompleksów zamkowych na Słowacji. Właśnie tutaj rozgrywały się akcje wielkich zagranicznych produkcji filmowych, w tym filmu „Ostatni smok” („Dragonheart”), „Ostatni legion” (2007) w reż. D. Lefler („The Last Legion”) oraz „Kull zdobywca” (1997) w reż. J. Nicolella („Kull the Conqueror”).

Czy wiesz, że

W filmie „Ostatni smok” („Dragonheart”) Zamek Spiski przedstawiony jest jako mityczny zamek Camelot króla Artura, położony w bezpośrednim sąsiedztwie morza?

Na Słowacji nie ma morza, zamek otaczają jedynie zielone łąki.

Wśród słowackich filmów kręconych na Zamku Spiskim warto zwrócić uwagę na produkcję „Radúz i Mahulena” (1970) w reż. P. Weigl („Radúz a Mahulena”) oraz „Piecuch” (1982) w reż. M. Ľapák („Popolvár najväčší na svete”).

Czy wiesz, że

Fest Anča w Żylinie jest jedynym festiwałem na Słowacji, który prezentuje głównie filmy animowane dla dorosłych?

Ten międzynarodowy festiwal multimedialny przyciąga co roku filmowców, muzyków i artystów należących do światowej czołówki twórczej. Festiwal odbywa się głównie w centrum kulturalnym Stanica Žilina-Záriečie, w Nowej Synagodze i innych przestrzeniach kulturalnych miasta Żylina. Wyróżnikiem festiwalu jest impreza Game Days, która przyciąga fanów gier video.

Juraj Jakubisko i jego twórczość filmowa

Juraj Jakubisko to wybitny słowacki scenarzysta, operator, a przede wszystkim reżyser, którego kariera rozpoczęła się ponad pół wieku temu. Współtworzył kilkadziesiąt filmów. Jego twórczość cechuje dziwaczność i osobliwa poetyka. „Słowacki Fellini”, jak się go zwykle nazywa, zdobył wiele międzynarodowych nagród za swoje filmy oraz za całokształt twórczości m.in. słowacką Galerię Sławy za zasługi dla sztuki, hiszpańską Nagrodę za Całokształt Twórczości dla Kina Światowego, Medal za Zasługi dla Sztuki w Czechach.

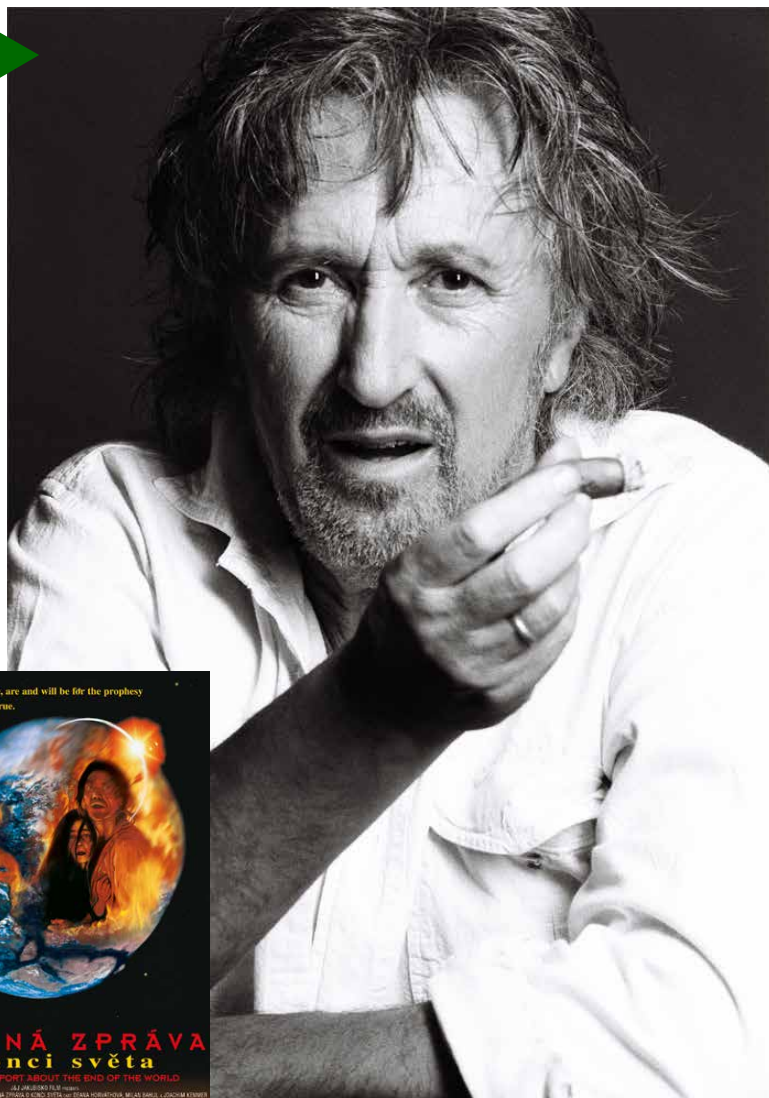
„Zbuduj dom, posadź drzewo” („Postav dom, zasad’ strom”, 1979) to film, którego scenariusz Jakubisko przerobił, bo pozytywny socjalistyczny bohater nie przypadł mu do gustu. Tragikomedialny o młodym człowieku, który podąża za swoimi marzeniami nawet w nieuczciwy sposób, wywołała w tamtym czasie burzę i film został wycofany z dystrybucji. Sam reżyser został objęty zakazem działalności i nie mógł już produkować filmów o aktualnej wówczas tematyce.

„Niepewne wiadomości o końcu świata” („Nejasná správa o konci sveta”, 1997) to apokaliptyczna opowieść inspirowana przepowiedniami Nostradamusa. W dziwacznym, pełnym fantazji świecie Jakubisko przedstawia grzeszną opowieść o dwojgu kochanków mówiących o kształcie końca świata. Trwający ponad 150 minut film zdobył nagrody za reżyserię w USA, Kanadzie, Włoszech i na Słowacji.

Jego inne nagradzane filmy to „Niewierność po słowacku” („Nevera po slovensky”, 1981), „Tysiącletnia pszczoła” („Tisícročná včela”, 1983) inspirowana książką Petra Jaroša, bajka „Pani zima” („Perinbaba”, 1985), do której obecnie przygotowywany jest sequel, oraz koprodukcja filmu „Bathory” (2008) w języku angielskim.

Nejasná správa o konci sveta - official film poster, Jakubisko Film Europe, CC BY-SA 4.0, Wikimedia Commons

Juraj Jakubisko, aut. Jakubisko Film. SE, CC BY-SA 4.0, Wikimedia Commons

W jaki sposób Inovačné partnerské centrum Prešov (Centrum Partnerstwa Innowacyjnego w Preszowie) jest zaangażowane w promocję filmu, dziedzictwa kulturowego i turystykę filmową w regionie?

- rozmowa z Janą Kuchárová

Jako partner projektu GreenFilmTourism, jesteśmy zaangażowani w rozwój filmowych baz danych dla regionu Żyliny i obszaru Spisz w regionie Koszyce, które są wykorzystywane do tworzenia elektronicznej bazy danych filmowego dziedzictwa kulturowego w obszarze transgranicznym oraz portalu internetowego greenfilmtourism.eu. Równocześnie organizujemy spotkania w formie konsultacji społecznych i seminariów na temat dziedzictwa filmowego regionu transgranicznego Polska-Słowacja i w ten sposób przyczyniamy się do ustanowienia transgranicznego Szlaku Dziedzictwa Filmowego (SFKD) na obszarze objętym programem.

Jednocześnie Centrum Partnerstwa Innowacyjnego w ramach projektu GreenFilmTourism pracuje nad wdrożeniem zrównoważonych praktyk oraz opracowaniem i wdrożeniem wspólnych transgranicznych standardów i wytycznych w celu promowania, zachowania i ochrony dziedzictwa naturalnego i kulturowego obszaru objętego programem.

Celem IPC (Centrum Partnerstwa Innowacyjnego) jest rozszerzenie potencjału dla innowacyjnej przedsiębiorczości oraz wzmocnienie współpracy pomiędzy uczelniami, instytucjami badawczymi i naukowo-dydaktycznymi, a małymi i średnimi przedsiębiorstwami na poziomie regionalnym, ponadregionalnym i międzynarodowym. IPC w szczególności zajmuje się przygotowaniem i wdrażaniem narzędzi innowacyjnych, tworzeniem sieci kontaktów z inwestorami oraz prowadzeniem szkoleń.

Jako IPC działamy aktywnie w wielu dziedzinach: angażujemy się w projekty transgraniczne mające na celu promocję turystyki, elektromobilności. Jesteśmy zaangażowani w budowanie infrastruktury innowacyjnej, tworzenie klastra gospodarki społecznej skupiającego wszystkie przedsiębiorstwa społeczne w regionie, wspieranie branż kreatywnych i koordynację regionów.

1

Jaki tytuł nosi kręcony na Zamku Orawskim film F. W. Murnaua z 1922 r., który został uznany za pierwszym znaczący horror w historii kina?

- A** Dracula
- B** Nosferatu – symfonia grozy
- C** Wywiad z wampirem

3

Który zamek na Słowacji stał się tłem filmu produkcji „Ostatni smok” (1996) w reż. R. Cohen („Dragonheart”)?

- A** Zamek Orawski
- B** Zamku Strečno
- C** Zamek Spiski

5

Kto jest określany „słowackim Fellinim”, wybitnym scenarzystą, operatorem i reżyserem, którego twórczość cechuje dziwaczność i osobliwa poetyka?

- A** Martin Šulík
- B** Paľo Bielik
- C** Juraj Jakubisko

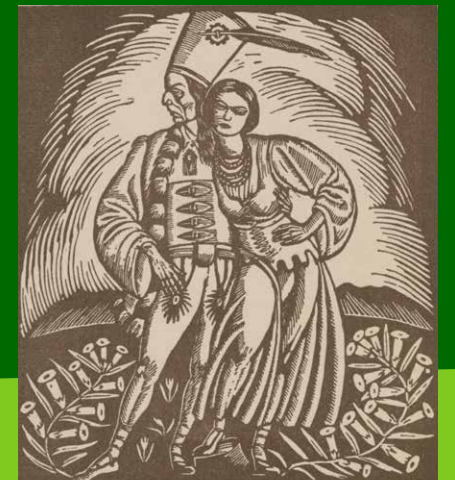
QUIZ

Filmowe Dziedzictwo Kraju Žyľiňského i Spiszu

2

Jak nazywa się miejscowość na terenie kraju żylińskiego, która jest jednocześnie miejscem urodzenia Juraja Jánošíka i lokacją filmową dwuczęściowego filmu „Jánošík”?

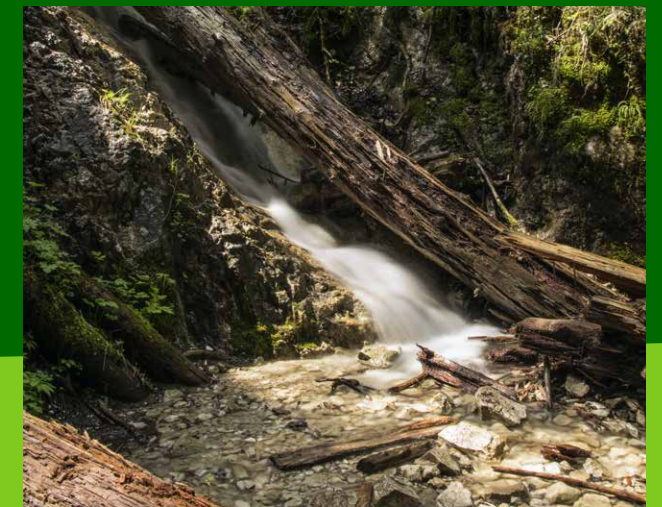
- A** Terchová
- B** Liptowa
- C** Żylin

4

Który słowacki park narodowy był lokacją filmu „Eragon” (2006) w reż. S. Fangmeier?

- A** Słowacki Raj
- B** Tatrzński Park Narodowy
- C** Mała Fatra

Odpowiedzi znajdują się na stronie 6.

Jak jesteśmy finansowani?

Projekt GreenFilmTourism jest współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Programu Współpracy Transgranicznej Interreg V-A Polska-Słowacja 2014-2020.

Tomaszowski Widok - Słowacki Raj, JA_SOM, domena publiczna, Pixabay

Partnerzy

Informacja redakcyjna

Wydawca: Podkarpacka Komisja Filmowa przy Wojewódzkim Domu Kultury w Rzeszowie

Redakcja: Damian Drąg, Ilona Dusza Rzeszowska

Współpraca: Małgorzata Broda, Paulina Daczowska, Anita Drąg-Rutkowska, Zuzana Hudacká, Beata Hulinka, Jozef Šimko, Magdalena Paszek, Iwona Wilk

Projekt graficzny i skład: Kuba Kowalski, Zdzisławicz.pl

Kontakt

Biuro redakcji Newslettera projektu GreenFilmTourism

✉ office@greenfilmtourism.eu

📷 [@GreenFilmTourism](https://www.instagram.com/GreenFilmTourism)

🌐 greenfilmtourism.eu